

ATATÜRK'ÜN KONYA'YI İKİNCİ DEFA TEŞRİFLERİ (1-4 NİSAN 1922)

Yard. Doç. Dr. Osman AKANDERE*

GİRİŞ:

Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin kurucusu büyük önderimiz Gazi Mustafa Kemal Atatürk'te derin ve samimi bir Konya sevgisi vardır. Bunu Konya'ya bir çok defalar yaptığı ziyaretlerle ortaya koymuş ve bu ziyaretlerde yaptığı konuşmalarla da ifade etmiştir. Nitekim bir gelişlerinde Konya Türk Ocağı'nın defterine *"Konya asırlardan beri tüten büyük bir nurun ocağı, Türk kültürünün esaslı kaynağı"*¹ ifadesini yazarak "Konya'ya olan sevgisini belirtmeye çalışmıştır. Yine büyük Atatürk *"Konya'nın milli hakimiyetin istikrarında, en kudretli istinat noktalarından biri olacağına büyük kanaatim var"* diyerek aynı zamanda Konya halkına olan güveninde göstermiştir. Atatürk'ün Konya'ya ve Konyalılara beslediği derin ve samimi sevginin kaynaklarından biriside "Mevlâna'ya ve onun fikirlerine duyduğu hayranlıktır." Bir defasında Konya'ya gelirken trenin penceresinden Mevlâna Türbesi'nin yeşil penceresini görmüş ve yanındaki bir dostuna *"Ne zaman bu şehire gelecek olsam içimde bir heyecan duyarım. Mevlâna düşünceleriyle benliğimi sarar. O çok büyük bir dahi; çağları aşan bir yenilikçi"*² demiştir .

Ayrıca Konya ile ilgili bir çok araştırması bulunan Mehmet Önder'in bir eserinde, Atatürk'ün dil çalışmalarının yapıldığı günlerde orada bulunanlara hitaben *"Konya benim dedelerimin öz vatanıdır. Onlar Rumeli'ye Anadolu'dan göçmüşlerdir. Bunun*

* Selçuk Üniversitesi Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu Öğr. Üyesi

¹ Mehmet Önder, Atatürk Konya'da, Ankara 1989, s.2.

² A.g.e.,s.2

Konya olduğu söylenir” şeklinde bir ifade kullandığı belirtilmektedir³

Konya, Atatürk’ün İstanbul ve İzmir’den sonra en fazla geldiği ve ziyaret ettiği mutlu şehirlerden birisidir. Millî Mücadele’nin başlangıcından ölümüne kadar olan süre içerisinde Konya’ya 13 defa gelmiş ve bu gelişlerinde toplam 33 gününü Konya’da geçirmiştir.⁴ Bu gün ben burada ,Atatürk’ün Konya’yı ikinci defa teşrifleri üzerinde duracağım. Atatürk’ün bu gelişleri “1-4 Nisan 1922” tarihleri arasında olmuştur.

A)Atatürk’ün Ziyareti Öncesi Konya’nın Genel Vaziyeti

Millî Mücadele’nin başlarında bir takım nedenlerle gerek milli faaliyetlere ve gerekse Mustafa Kemal Paşa ve arkadaşlarının başlattıkları Millî Mücadele’ye karşı olumsuz hareketlerin ve hadiselerin odak noktası olan Konya’da önce I.Bozkır ve I.Konya isyanları çıkmış daha sonrada Delibaş Mehmet ve avanesinin Konya’yı basarak ele geçirdikleri II.Konya İsyanı veya Delibaş Mehmet İsyanı olarak bilinen isyan hareketleri olmuş ve her defasında da bu isyanlar bastırılmıştır. Hatta Atatürk’ün Konya’yı I.defa ziyaretleri olan 3 Ağustos 1920 tarihindeki gelişi, I.Konya İsyanı’ndan sonra Konya’nın ileri gelenleri ve halkıyla görüşmek ve Konya’daki milli faaliyetleri yakından görmek amacıyladır.

Ancak Konya’nın bu durumu ,kısa zamanda değişmiştir. I.ve II.Inönü Muharebeleri ve bu muharebelerin zaferle sonuçlandırıldığı günlerde Konya’da halkın zafer duaları yaptığı ve şehirde milli

³ A.g.e.,s.1

⁴ Osman Akandere “Atatürk’ün Konya Ziyaretleri ve İlk Ziyareti İle İlgili Gözlemler” Atatürk ve Konya Paneli, Konya 1997, s.1.

faaliyetlerin hızlandığı ve Millî Mücadele lehine havanın değiştiğini görmekteyiz.⁵

Konya,yeniden silkinmiş,üstüne düşeni ,vatan savunmasının gerektirdiği görevleri ifa etmeye canla başla başlamıştır. Kısa bir süre sonra gönüllü alaylarının meydana getirilerek cepheye gönderildiği bir şehir olmuştur.⁶ Artık Konya'da da bölük bölük gönüllü askerler toplanmakta,vagon vagon erzaklar toplanarak cepheye gönderilmektedir. Nitekim Ilgın,Kadınhanı,Seydişehir ve Beyşehir kazaları halkından 314 ve 315 doğumlu 21-22 yaşlarındaki delikanlılardan teşkil edilen ve her türlü elbise ve teçhizatları da halk tarafından temin edilen bir tabur hazırlanmış ve cepheye gönderilmiştir.⁷

Konya'nın o günlerdeki genel durumunu anlatan bir yazıda şöyle denilmektedir:" İstiklâl Savaşı'nın karanlık günleri idi. Konya'da geceli gündüzlü bir hazırlık göze çarpıyordu. Mahallelerden cephe için yiyecek,giyecek yardımları toplanıyor,mahalle muhtarları kapı kapı dolaşarak, her ev ne gibi yardım yapacaksa onları alıyor ve yazıyorlardı. Çok iyi hatırlarım,mahalle kadınlarından gençler ve kız çocukları guruplar halinde bir kaç evde toplanıyorlar, kısmen askeriyeden verilen, kısmen çarşı esnafından toplanıp mahallelere taksim edilmiş çamaşırlık kaput bezinden don,gömlek dikiyorlardı. Bir kısım genç kızlar mütemadiyen çorap örüyorlardı. Bitenler mahalle mescidinde ayrılan bir yerde depo ediliyor,netice alınınca da, mahalleler, vilayet ve belediyeye teslim ediliyorlardı.⁸

⁵ Bu konudaki açıklamalar için bkz. Hıfzı Veldet Velidedeoglu, Millî Mücadele Anıları, İstanbul 1983, s.94.

⁶ Ahmet Avanas,Millî Mücadele'de Konya, Konya 1989 (Basılmamış Doktora Tezi), s.327.

⁷ Mehmet Önder, Delibaş Hadisesi, Konya, s.107-108.

⁸ Caner Arabacı, Millî Mücadele'de Konya Öğretmenleri, Konya 1993 (Yüksek Lisans Tezi)

Yine Konya'nın o günlerde, subay ve askerlerinin eğitildiği bir kurs merkezi olarak önemli bir işlev verdiğini görüyoruz. Nitekim Konya, bir topçu kurs merkezidir.⁹ Ordunun bir çok subayı Konya'ya topçu kursuna geliyorlar ve burada atış talimi yaptıktan sonra geri dönüyorlardı. O günlerde Konya cadde ve sokakları cepheden izinli veya görevli gelmiş subay ve erlerle doludur.

Konya'nın Millî Mücadele'mizin bu günlerinde, cephe gerisinin yaralı ve hastalarının tedavi merkezi olarak önemli bir işlev gördüğünü söyleyebiliriz. O günlerin anlatıldığı bir hatıradaki şöyle denilmektedir "...Bir Cuma günü, bu günkü Şeker Fabrikası'nın kuzey gündoğu dolaylarında öğleden sonra futbol maçı seyretmeye gitmiştik. Saha kenarında otururken siyah bir duman peydah oldu, yaklaşmaya başladı. Tren geliyordu, hem de Afyon cephesinden geliyor, acaba ne var diye koşa koşa istasyona geldik. Tren bizi geçitte geçmişti. Bütün kırk kişilik eşya nakline mahsus vagonlardı. İstasyona geldik, aman Allah'ım yürekler acısı bağırın, kıvranan yaralılarla dolu...İlk tedavileri yapıp cephe gerisine gönderilen yaralılarımız....İstasyon meydanında yük arabaları, körük arabaları ve hasta nakil vasıtaları toplanmış, sivil asker herkesin elinde teskereler, vagonlardan kimi ölmüş, kimi komada kimisinde yaranın ıstırabından feryat eden yaralıları ihtimamla indiriyorlar ve arabalara taşıyorlardı...Arada bazı kolu, ayağı kopmuş ağır yaralıları etrafındakilerden rast geldiklerine vasiyette bulunuyorlar " Hemşerim...köylüyüm. Bacağımı cephede bıraktım. Vatan uğruna feda olsun, pek iflah olacağımı zannetmem. Bir haber ulaştır beni hastahanelerde arasınlar " diyorlardı.

Millî Mücadele döneminde de Konya ülkenin hububat ambarıdır. Ancak harbin uzaması üretim üzerinde olumsuz etki yaratmıştır. Bunun en büyük nedeni tarımla uğraşacak erkek nüfus oranındaki azalmadır. Çünkü memleketin erkek nüfusunun büyük bir

⁹ Ayrıca İnce Minare, silah deposu olup, görevli bir manga er mütemadiyen mevcut silahlarla karşısındaki çukurlara atış yapıp bozuk piyade tüfeklerini seçmekteydiler. Bkz. Arabacı, a.g.e., s.11.

kısmı vatan müdafasındadır.¹⁰ Nitekim o günlerde kadınların tarlalarda ekin ektikleri ve biçtikleri sıkça görülmektedir.

İşte büyük Atatürk'ün Konya'yı ikinci defa ziyaretleri öncesi Konya'nın genel vaziyeti böyledir.

B) Atatürk'ün Konya'ya Gelişi

Konyalıların yediden yetmişe seferber olarak,bölgelerinden sağladıkları her türlü giyecek,yiyecek,silah,cephane ve at,araba gibi binek ve nakil vasıtalarını gönüllü alayları ile birlikte Garp cephesinde bulunan ordularımıza gönderdikleri bu günlerde, Başkumandan Gazi Mustafa Kemal Paşa'nın Konya'ya geleceğine dair havadisler şayiî olmaya başlamıştı.

Büyük Taarruz öncesi hazırlıkları ve faaliyetleri yakından takip ederek yerinde görmek isteyen Mustafa Kemal Paşa, Garp Cephesi Kumandanı İsmet (İnönü) Paşa ile birlikte 1 Nisan 1922 tarihinde Çay'dan Süvari Kolordusu'nun bulunduğu Ilgın'a gelmiş ve burada denetlemelerde bulunmuş yapılan resmi geçiti izlemiştir. Daha sonra İsmet Paşa Akşehir'deki Garp Cephesi karargahına dönerken Mustafa Kemal Paşa ve beraberindekiler Konya'ya hareket etmişlerdir.¹¹

Atatürk'ün Konya'ya geleceği haberi Konya'da "Başkumandan Gazi Mustafa Kemal Paşa cepheyi teftişten sonra Konya'ya gelecek" şeklinde duyulmuş ve kısa zamanda haber kulaktan kulağa bütün Konya'ya yayılmıştır. Nitekim resmi makamlarca, Başkumandanın 1 Nisan 1922 Cumartesi günü Akşehir

¹⁰ Ferit,Mehmet Muhlis,Mümtaz Bahri,Mahzar; Konya Rehberi, İstanbul 1923, s.33.

¹¹ Atatürk Konya'da; Büyük Atatürk'ün Konya'ya Gelişininin 64. Ve Selçuk Üniversitesi'nin kuruluşununun 10.Yıldönümü Armağanı, Konya 1986,s.16.

üzerinden trenle hareket ederek Konya'ya geleceği ve istasyonda karşılanacağı duyurulmuştur.

1 Nisan 1922 günü sabahtan itibaren şehirde görülmemiş bir hareketlilik başlamıştır. Yaylı ve körüklü arabalarla Konya İstasyonu'na mütemadiyen insan taşınıyor,caddeler sulanıyor ve çeşitli yerlere bayraklar asılıyordu. Konya'daki okullar ise ayrı bir heyecan ve telaş içerisindeydiler. Öğleden sonrası saatlerde Konya İstasyonu'na büyük bir kalabalık toplanmaya başlamıştı. Sultanî, İdadî, Dar'ül-Muallimat (Kız Öğretmen Okulu), Dar'ül-Muallimin(Erkek Öğretmen Okulu), Askeri İdadî (Lise), Tayyare Mektebi, Sanayi Mektebi ve Medreselerin öğrencileri ile esnaf kuruluşları, jandarma ve polis müfrezeleri, öğretmenler ve kalabalık bir ahali istasyonda sıralar halinde yer almışlardı.

Vali Vekili Mustafa Abdülhalik (Renda),Ahz-ı Asker Heyeti Reisi Rüşdü Paşa,Menzil Müfettişi Kazım (Dirik) Paşa,Demiryolları Umum Müdürü Behiç (Erkin),Mevlevi Dergâhı Postnişin Vekili Adil Çelebi,Belediye Başkanı M.Muhlis Koner, Konya Milletvekilllerinden Hadimli Mehmet Vehbi (Çelik) ve Kazım Hüsni,Samsun Milletvekili Nafiz Bey,yüksek rütbeli subaylar ile daire müdürleri "istikbal" için trenin duracağı yerde büyük misafirlerini bekliyorlardı. Atatürk ve beraberindekileri taşıyan tren akşama doğru saat 17.50 civarında Konya İstasyonu'na geldi. Hava hafifçe kararmaya başlamıştı.¹² Büyük Atatürk Konya'yı ikinci defa teşriflendirirken Askeri Mızıka'da çalmaya başladı. Trenden önce Gazi Mustafa Kemal Paşa,ardından Rusya Şur'alar Cumhuriyeti Ankara Büyükelçisi Aralov, Azerbeycan Cumhuriyeti Büyükelçisi İbrahim Abilov, Rus Ateşemi□literi Zivanaryov, Azerbeycan Askeri Ateşesi Ali Eskerov,

¹² Atatürk'le birlikte bu geziye katılan Sovyet Diplomatı Aralov anılarında bununla ilgili olarak şunları söylemektedir;"...Trenden indiğimiz zaman ortalık kararmış bulunuyordu. Bizi karşılamaya gönderilen çeşitli birliklere bağlı erlerin elinde meşaleler vardı." Bkz.S.İ.Aralov, Bir Sovyet Diplomatının Türkiye Anıları,Ankara 1985, s.104

Başkatip İsmailov,iki tercüman ve Atatürk'ün refakatindeki diğer konuklar¹³

Vali Vekili Abdülhalik Bey, karşılamaya gelen askerî ve mülkî erkânı teker teker Atatürk'e takdim ederken, Atatürk'te herkesin hatırını soruyor ve elini sıkıyordu. Karşılama töreni polis ve jandarma müfrezelerini teftiş ve okul öğrencilerinin önünden geçerek esnaf temsilcilerine kadar uzamıştı. İstasyona gelen onca kalabalık Mustafa Kemal Paşa'nın yüzünü bir defa içinde olsa görmenin heyecanı içindeydi.¹⁴

C. Atatürk'ün Konya'daki Faaiyetleri

Trenden inen Atatürk,istasyon dışına çıktığında dışarda bekleyen ve istasyon önündeki meydanı baştan başa doldurmuş bulunan halkın" Yaşa,varol Muazzez Gazi, Yaşasın Mustafa Kemal Paşa" sesleri Konya'nın semalarında akisler yapmaya başlamıştı. Program gereği arabalara binilecek ve şehre gidilecekti, ancak dışardaki o büyük kalabalık dolayısı ile buna imkan yoktu. Atatürk'ün etrafındaki muhafız kordonunu aşan halk,etrafılarını sarmıştı: Mustafa Kemal Paşa'nın özel koruması olan lazlar (Topal Osman Müfrezesi) yolu açmak ve kalabalığı dağıtmak istemişlerdi. Mustafa Kemal Paşa buna itiraz etmiş ve halkın arasına dalmıştı.¹⁵ Güleç bir yüzle halkı selamlıyordu ve böylece ilerliyordu. Bir ara yanında bulunan Rus Büyükelçisi Aralov, Atatürk'ün kulağına eğilerek:

--Ekselans! Arabalara binsek daha iyi olmaz mı? Demişti.

Mustafa Kemal Paşa Elçi'ye:

¹³ Babalık, 2 Nisan 1338/1922, Sayı:850.

¹⁴ Babalık, 2-3 Nisan 1338/1922, Sayı:850-851; Ayrıca bkz. Afif Evren, Konya İçin, Konya 1944, s.9.

¹⁵ Aralov, a.g.e., s.104; Ayrıca bkz. Önder, Atatürk Konya'da, s.11.

“EndiŒe etmeyiniz. Ben bu milletden korkmuyorum, ona güveniyorum. Eęer beni sevmiyorlar, bana gvenmiyorlarsa iŒte beni öldürebilirler.yürüyelim” cevabını vermiŒti. Nitekim bugünkü Feridiye Karakolu'nun bulunduğu yere kadar yürüdüler.¹⁶ Atatürk ve beraberindekiler ancak Feridiye Karakolu'nun önünde arabalara binebildiler. Bu arada Sanat Okulu Bandosu mütemadiyen marŒlar alıyor ve halkın coŒkusu, heyecanı giderek artıyordu.

Atatürk ve beraberindekilerine Œimdi Atatürk müzesi olarak faaliyet gösteren ve 1916 yılında zamanın Konya Valisi Muammer Bey tarafından zel İdarece sahibinden satın alınarak Vali Konağı olarak kullanılmaya baŒlanan bina tahsis edilmiŒti. Atatürk Konya'ya ilk geliŒi olan 3 Ağustos 1920'de de bu vali konağında misafir edilmiŒti. Atatürk ve beraberindekiler konağın önünde arabalarından inmiŒler ve konağın alt salonuna girmiŒlerdi. Konağın n mahŒeri kalabalıktı. Halk dağılmıyordu. Vali Vekili Abdülhalik Renda Atatürk'e balkona çıkararak halka görünmelerinin iyi olacağını, baŒka türlü kalabalığı dağıtmanın mümkün olamayacağını söyledi. Bunun zerine Atatürk ve elçiler balkona ıktılar. Halkın gösterdiği sevgi gösterisi büyük bir coŒkuyla devam ediyordu. Atatürk topluluğa kısa bir konuŒma yaparak teŒekkr etti ve onlara dağılmalarını söyledi.¹⁷

Odalarına çekilerek kısa bir süre dinlenen Atatürk ve beraberindekiler aynı akŒam Konya Belediye BaŒkanı M.Muhlis Koner'in onurlarına verdiği ziyafete katıldılar. Yemekte misafirlere (orba,tavuk,bamya,kuŒbaŒı,pilav ve komposto) ikram edilmiŒti. Sanat okulu ve lise ęrencilerinin düzenledikleri fener alaylarında izledikten sonra, yorgun olan Atatürk ve diğer misafirler istirahat için odalarına çekildiler.

Ertesi günü yani 2 Nisan 1922 Pazar günü Œehir baŒtan baŒa bayraklarla dŒenmiŒti. Caddeler erkenden sslenmiŒ ve Atatürk'

¹⁶ Atatürk Konya'da, Sel.nv., s.16; nder, Atatürk Konya'da, s.11.

¹⁷ Babalık, 3 Nisan 1338/1922, Sayı:851.

görmek isteyen binlerce Konyalı caddelere koşmuş ve büyük bir heyecan içerisinde Atatürk'ü beklemeye başlamıştı. Sabah saat 9'a doğru Atatürk ve beraberindeki Rus ve Azerbeycan elçileri ile diğer misafirleri Vali çıktılar. Polis ve jandarma halkın arasında yol açabilmek için yoğun bir çaba sarfediyordu. Arabalara binildi ve önce Hükümet Konağı ve sonrada Belediye ziyaret edildi. Daha sonra İnönü gazilerinin bulunduğu Hilâli Ahmer Askeri Hastahanesi'ne gidilmişti. Atatürk burada tedavi gören savaş gazisi askerlerle tek tek ilgilenmiş ve onlara ikramlarda bulunarak moral vermiştir.

Hastahane ziyaretinden sonra Atatürk ve beraberindekiler Dar'ül Eytâm'a (yetiştirme yurduna) gittiler. Dar'ül Eytâm kızlar ve erkekler kısmı diye ikiye ayrılmıştı. Erkek ve kız yetimlerin bulunduğu bölümler ayrı ayrı ziyaret edildi.¹⁸ Tahrirat Müdürü Kasım Bey, okul hakkında ziyaretçilere bilgiler sundu. Atatürk tarafından buradaki çocuklara hediyeler verildi. Ayrıca Rus Büyükelçisi Aralov kız yetimlere, Azerbeycan Büyükelçisi İbrahim Abilov'da erkek yetimlere yüzer lira bağışlamışlardır.¹⁹

Atatürk ve beraberindekiler öğleden sonra da Dar'ül-Muallimatı (Kız Öğretmen Okulu) ziyaret etmişlerdir.²⁰ Konya Milli Eğitim Müdürü M.Ferid (Uğur) tarafından karşılanan konuklar okulun salonuna alınmışlardır. Hoşgeldin konuşmalarından sonra şiirler okunmuştur. Misafirlere yapılan çay ikramından sonra, Okul Müdiresi Atatürk'e üzerinde Türk bayrağı ve altında Namık Kemal'in;

¹⁸ Mehmet Önder, Konya Maarif Tarihi, Konya 1952, s.73.

¹⁹ Babalık, 5 Nisan 1338/1922, Sayı:854.

²⁰ Dar'ül Muallimat Mevlana civarında bulunan Memduh Çelebi'nin evinde öğretim görmektedir. Bkz. Ahmet Günaydın, Hasan Gök, Mustafa Göğ, Ahmet Şeref Ceran, Atatürk ve Okullarımız "Atatürk Konya Okullarında", Konya 1988, s.14.

²¹ Babalık, 3 Nisan 1338/1922, Sayı: 851

**“ Vatanın bağına düşman dayamış hançerini
Yok mudur kurtaracak bahtı kara maderini?”** yazılı bir tabak
hediye etmişti.²¹

Atatürk'te tabağı aldıktan sonra **“Bulunur kurtaracak bahtı
kara maderini”** diyerek müdireye teşekkür etmiştir. Atatürk ve
beraberindekiler okulun şeref defterinide imzalamışlar ve alkışlar
arasında okuldan ayrılmışlardı.²²

Aynı gün saat 14.30'a doğru Atatürk ve beraberindeki
misafirleri Samanpazarı semtinde Hakimiyet-i Milliye İlkokulu'na
yakın bir handa öğretim yapan Nalbant Okulu'ndaki diploma törenine
katıldılar.²³

Okulun giriş kapısı üzerinde (**“Sanat Altın Bileziktir”,
“İşçinin alnteri mübarektir”, “Çelik ordular kuvvetini sanayiden
alır” “Çalışmak İbadettir”**) yazılı levhalar asılmış,nalbantlık ve
imalatla ilgili armalarla süslenmiştir. Tam ortaya kocaman bir nal
asılmıştır. Okulun avlusuna bayraklar ve çam dalları ile süslenmiş bir
çadır (gölgelik) kurulmuş, gölgeliğin içine halılar serilmiş sandalyeler
konulmuştur. Atatürk'ün oturacağı yerin karşısına iki albayrağın
altında ortada resmi asılmıştır.

Atatürk ve misafirleri törene tam saat 14.30'da gelmişlerdi.
Okul müdürünün yaptığı açış konuşmasından sonra Menzil Müfettişi
Kazım (Dirik) Bey okulun tarihçesi ve önemi hakkında bilgi vermiştir.
Bu konuşmadan sonra Atatürk ayağa kalkmış ve bir konuşma
yapmıştır. Konuşmasının bir kısmında Atatürk şunları söylemiştir:

²² Mehmet Önder, Konya Maarif Tarihi, s.70.Ayrıca bkz.Babalık, 4 Nisan
1338/1922, Sayı:85.

²³ Okul Karaman caddesinde eski Konya Milletvekili Başkatip M.Emin Bey'e ait
handa tedarikat yapıyordu. Bkz.Günaydın, Kök,Göğer, Ceran; a.g.e., s.15.

“Efendiler; memleketimizin feyyâz topraklarından namütenahî fazailinden,mütenevvi ve zengin menâbiinden,kimseye muhtaç olmaksızın hakkile istifade edebilmek için ve binaenaleyh milletimizi mes’ud ve müreffeh,ordumuzu tamamen ihtiyaçlardan müstağni ve kavî yaşatabilmek için,san’at elzemdır.

Sanatın en basiti, en şereflişidir. Kunduracı, terzi, marangoz, saraç, demirci, nalbant, hayat-ı içtimaiyyemizde, hayat-ı askeriyyemizde hürmet ve haysiyyet mevkiine lâıyk san’atkârdır.

Bugün bir san’at müessesinin içinde bulunduğumdan,bu müessesenin ikinci mahsülünü orduya takdim ettiğini gördüğümden cidden bahtiyarım.Bu müessesenin vücuda getirilmesine himmet edenlere hassaten teşekkür eder onları takdirât ile tebrik ederim.”²⁴

Atatürk’ün bu konuşmasından sonra mezun olan öğrencilere verilecek diploma törenine geçilmiştir. Diploma alacak öğrenciler yerlerini almışlar ve Atatürk, okul birincisine ve ikincisine birer saat ve diplomalarını vermiştir. Atatürk bu esnada yaptığı kısa konuşmasında da şunları söylemiştir;

“Muhterem ustalar! Bugün size şu şehadetnameleri verirken derin bir hiss-i meserretle mütehassis bulunuyorum. Buradan ordumuza dahil olacaksınız,hidematı vataniyyenizi yapacaksınız. Ordumuzun sizinle müftehir olacağına kailim. Ordu,sizin gibi ustalara malik oldukça memnun olacaktır. Çoğalmanızı temenni ederim.”

²⁴ Atatürk’ün Söylev ve Demeçleri. Ankara 1959, s.31-33.

Diploma töreninde ayrıca Rus Büyükelçisi Aralov ve Azerbeycan Büyükelçisi İbrahim Abilev'de birer konuşma yapmışlardır. Bu konuşmalardan sonra konuklara kahve ve limonata ikram edilmiştir. Bu arada öğrencilerden biri yaldızlı nal ve çivilerle nalladığı bir kaz yumurtasını Atatürk'e hediye etmiştir.²⁵ Daha sonra da törende bulunan Müftü efendi,vatan ve milletin düşmandan kurtarılması için dua etmiştir. Okul müdürüne teşekkür eden Atatürk ve beraberindekiler, okulun ikinci imalathanesini ve buğday pazarını ziyaret etmek için buradan ayrılmışlardır.²⁶

2 Nisan 1922 günü öğleden sonra Atatürk ve diğer misafirler Sanayi mektebini ziyaretle teftiş ederler. Heyet okul girişinde Müdür Yusuf Cemal ve idareciler tarafından karşılanırlar. Okulun bandosu şefleri ve öğretmenleri başta olmak üzere "selam marşı'nı" çalarlar. Okulun bütün imalathanesini gezen Atatürk ve beraberindekiler, öğrencilerin yaptığı işleri,teker teker incelerler ve öğrencilere ayrı ayrı teşekkür ederler. Bu ziyaretten memnun olarak ayrılan Atatürk daha sonra, topçu talimhanını ziyaretle teftiş eder.²⁷

Bu ziyaret ve teftişlerden sonra Atatürk ve misafirleri, dinlenmek üzere misafir edildikleri konağa dönmüşlerdir.

3 Nisan 1922 Pazartesi günü Atatürk ve beraberindekiler Mevlâna Türbesini ziyarete giderler. Mevlâna Dergâhı Postnişin Vekili Sertarik Adil Çelebi tarafından, Atatürk ve misafirleri dergâhta verilecek öğle yemeğine davet olunmuşlardır.

Atatürk,beraberinde Vali Vekili Abdülhalik (Renda), Ahz-ı Asker Reisi Rüşdü Paşa,Menzil Müfettişi Kazım (Dirik) ve sefirler

²⁵ Atatürk bu yumurtayı daha sonra, Konya Asar-ı Atika Müzesine hediye etmiştir. Bugün Konya Müzesi'ndedir. Bu anlatım için bkz. Önder, Atatürk Konya'da, s.18.

²⁶ Afif Evren, Atatürk'ün Konya'ya Gelişleri, s.12. Ayrıca bkz. Babalık, 3 Nisan 1338/1922, Sayı:852.

²⁷ Babalık, 5 Nisan 1338/1922, Sayı:854.

olduğu halde Dergâhı ziyarete gitmişlerdir. Dergâh meydanında, çelebiler ve dervişler konuklarını karşılamışlar ve doğruca Türbeye girmişlerdir. Mevlâna'nın sandukası önünde fatiha okunduktan sonra. Semahaneye geçilmiş ve düzenlenen semâ âyini seyredilmiştir. Semâ'dan sonra Dergâh ahçıbaşısı (Sertabbah) Nizamettin Çelebi, "tez zamanda zafer kazanılması niyazı ile" dua etmiş ve daha sonra konuklar Çelebi Dairesi'nde hazırlanan sofraya (lokmaya) buyur edilmişlerdir. Yemekten sonra da kahveler içilmiştir.

Daha sonra Konya'daki eski eserlerden sırası ile Aziziye, Şerafettin, Alâaddin Camileri ile İnce Minare ve Karatay Medreseleri ziyaret edilmiş ve bu eserler hakkında Vilayet İdare Meclisi üyesi olan Konya'lı tarihçilerden Hamidzade Abdülkadir'in verdiği bilgiler dinlenilmiştir.²⁸

Aynı günün akşamı ise Atatürk ve beraberindekiler Dar'ül Muallimi ziyaret ve teftiş etmişlerdir. Okulda Atatürk ve misafirleri onuruna bir müsamere düzenlenmiştir. Üç perdelik iki piyes oynanmıştır. Ayrıca öğrenciler tarafından vatan duyguları ile yüklü şiirler okunmuştur.²⁹ Piyesi ve konuşmaları beğenen Atatürk, büyük bir memnuniyetle okuldan ayrılmıştır.

4 Nisan 1922 Salı günü Atatürk ve beraberindekiler Garp Cephesi karargahının bulunduğu Akşehir'e hareket etmiş, orada törenle karşılanan heyet karargah binasında ağırlanmış, daha sonra da Rus ve Azerbeycan Sefirleri Ankara'ya hareket etmişlerdir.

Atatürk büyükelçileri uğurladıktan sonra 5 ve 6 Nisan Çarşamba ve Perşembe günlerini Akşehir'de komutanlarla yaptığı çok gizli toplantılarla geçirmiştir. Bu konuda ne gazetecilere ne de halka hiç bir bilgi sızdırılmamıştır. 6 Nisan akşamı Atatürk ve bazı komutanları gizlice Akşehir'den Konya'ya dönmüşlerdir. Çünkü 7 Nisan 1922

²⁸ Mehmet Önder, Atatürk Konya'da, s.18-19.

²⁹ Babalık, 4 Nisan 1338/1922 Sayı:853.

Cuma günü Konya'da İzmir Yurdu tarafından Kızılay yararına düzenlenen at koşusu vardır. Bu koşuya Atatürk beraberinde Garp Cephesi kumandanı İsmet (İnönü) Paşa, ayrıca Fahreddin (Altay) Bey, Menzil Müfettişi Kazım (Dirik) Paşa ve Ahz-ı Asker Reisi Rüşdü Paşa'da hazır bulunmuştur. Yine o gün Konya'da olan Şeyh Sunisi'nin halifesi Seyyid Mehmed'de Atatürk'ün yanındadır.³⁰

Koşu o gün akşama kadar sürmüştür, Atatürk akşama doğru komutanları ile birlikte Akşehir'e oradan da Ankara'ya dönmüşlerdir.

Sonuç:

Yunanlılara karşı yapılacak genel bir taarruzun hazırlıklarının olanca hızıyla devam ettiği günlerde Atatürk'ün Konya'ya yaptığı bu ikinci ziyaret büyük önem taşımaktadır. Yapılan ziyaret, hem Ankara'daki bazı diplomatik misyonlara cepheyi gezdirmek. Hem de üst düzeydeki bazı kumandanlarla istişare yapmak hususunda önemli bir işlev olmuştur.

Atatürk'ün Konya'ya yaptığı bu ikinci ziyarette de Konyalılar Millî Mücadele'mizin Başkumandanı olan Gazi Mustafa Kemal Paşa'ya ve onunla beraber bu ziyarete katılmış olan misafirlerine karşı büyük bir sevgi göstermişlerdir. Nitekim Atatürk, Konya ziyareti esnasında gördüğü alakadan çok memnun olmuş ve bu memnuniyetini izhar etmekten çekinmemiştir.

³⁰ Koşu yerinde Atatürk ve beraberindekiler için bir yer hazırlanmış ve konuklar hazırlanan açık büfede ağırlandırlardır. Atatürk koşuyu düzenleyen İzmirli (İzmir Yurdu idare heyetinin teker teker ellerini sıkımiş ve "İnşallah ,pek yakında ellerinizi İzmir'de sıkıırım demiştir." Bu anlatımlar için bkz. Mehmet Önder, Atatürk Konya'da, s.19.